

REZOLUȚIA (ue) 2021/1660 A PARLAMENTULUI EUROPEAN**din 29 aprilie 2021****conținând observațiile care fac parte integrantă din decizia privind descărcarea de gestiune pentru execuția bugetului întreprinderii comune europene pentru ITER și pentru dezvoltarea energiei de fuziune aferent exercițiului financiar 2019**

PARLAMENTUL EUROPEAN,

- având în vedere Decizia sa privind descărcarea de gestiune pentru execuția bugetului întreprinderii comune europene pentru ITER și pentru dezvoltarea energiei de fuziune aferent exercițiului financiar 2019,
 - având în vedere articolul 100 și anexa V la Regulamentul său de procedură,
 - având în vedere raportul Comisiei pentru control bugetar (A9-0110/2021),
- A. întrucât întreprinderea comună europeană pentru ITER și pentru dezvoltarea energiei de fuziune („întreprinderea comună”) a fost înființată în martie 2007 pentru o perioadă de 35 de ani prin Decizia 2007/198/Euratom a Consiliului ⁽¹⁾;
- B. întrucât membrii întreprinderii comune sunt Euratom, reprezentat de Comisie, statele membre ale Euratom și țări terțe care au încheiat cu Euratom un acord de cooperare în domeniul fuziunii nucleare controlate;
- C. întrucât întreprinderea comună are ca obiective să asigure contribuția Uniunii la proiectul internațional ITER pentru energia de fuziune, să pună în practică acordul privind o abordare mai largă încheiat între Euratom și Japonia și să pregătească construcția unui reactor de fuziune demonstrativ;
- D. întrucât întreprinderea comună a început să funcționeze autonom în martie 2008;

Generalități

1. observă că, potrivit raportului Curții de Conturi („Curtea”) privind conturile anuale ale întreprinderii comune pentru exercițiul financiar 2019 („raportul Curții”), conturile anuale ale întreprinderii comune prezintă în mod fidel, sub toate aspectele semnificative, situația financiară a acesteia la 31 decembrie 2019, precum și rezultatele operațiunilor sale, fluxurile sale de numerar și variațiile activelor sale nete pentru exercițiul încheiat la acea dată, în conformitate cu regulamentul său financiar și cu normele contabile adoptate de contabilul Comisiei; ia act, de asemenea, de faptul că operațiunile subiacente conturilor întreprinderii comune pentru exercițiul financiar 2019 sunt, sub toate aspectele semnificative, conforme cu legea și reglementările în vigoare;
2. constată că, în raportul său, Curtea accentuează noul scenariu de referință al proiectului ITER, aprobat de Consiliul ITER în noiembrie 2016; constată că, potrivit estimărilor, finalizarea „primei plame” și începutul fazei operaționale sunt prevăzute în 2025, iar finalizarea fazei de construcție este prevăzută în 2035, deși scenariul de referință din 2010 estima că faza de construcție urma să fie finalizată în 2020, iar data din noul scenariu de referință este considerată cea mai apropiată posibilă conform posibilităților tehnice de realizare; constată, din raportul adresat de întreprinderea comună Consiliului și Parlamentului privind progresele realizate, că ITER a avansat în sensul realizării „primei plame” în proporție de 67,3 %, iar în sensul realizării fazei de construcție – în proporție de 53,3 %;
3. constată cu îngrijorare că întreprinderea comună și-a recalculat contribuția la faza de construcție a proiectului, stabilind-o la 12 000 000 000 EUR, ceea ce reprezintă o majorare față de suma de 6 600 000 000 EUR aprobată de Consiliu în 2010 (valori pentru 2008); observă că această sumă nu include rezerve pentru situațiile neprevăzute, deși Comisia a sugerat că ar fi indicat să se prevadă o marjă de până la 24 de luni în calendarul de derulare a proiectului și o marjă de 10-20 % în buget; invită întreprinderea comună să informeze autoritatea care acordă descărcarea de gestiune cu privire la evoluțiile în acest sens;
4. constată că, în aprilie 2018, Comisia a aprobat, în temeiul mandatului acordat de Consiliu, noul scenariu de referință pentru ITER în numele Euratom și a reafirmat angajamentul de a pune la dispoziție resurse în limitele viitorului cadru financiar multianual; reține că scenariul de referință actual, care durează până în 2035, este încă în vigoare și va fi actualizat în noiembrie 2021;
5. constată că unele contribuții financiare din partea membrilor organizației ITER nu au fost încă primite; constată că contribuțiile care urmau să fie primite de organizația ITER în 2018 au fost de 119 363 000 EUR, iar în 2019 acestea s-au ridicat la 166 240 000 EUR; invită întreprinderea comună să îi comunice autorității care acordă descărcarea de gestiune cum evoluează situația și să-i transmită un plan de acțiune concret în acest sens;

⁽¹⁾ JO L 90, 30.3.2007, p. 58

6. observă că, la 29 decembrie 2020, Regatul Unit și Euratom au semnat un acord de cooperare în domeniul nuclear, conform căruia Regatul Unit va participa în calitate de membru la întreprinderea comună ITER și la dezvoltarea energiei de fuziune (F4E), în conformitate cu Decizia Consiliului privind F4E și cu statutul acesteia; reține că Regatul Unit va avea acces din nou la Euratom în calitate de membru asociat și va continua să contribuie la F4E și ITER;
7. este conștient de faptul că, în plus față de faza de construcție, întreprinderea comună va trebui să contribuie și la faza operațională a proiectului ITER după anul 2035, precum și la fazele ulterioare de dezactivare și dezafectare a ITER, potrivit acordului privind și ITER ⁽²⁾; ia act de faptul că contribuția la fazele de dezactivare și dezafectare a fost estimată la 95 540 000 EUR și, respectiv, 180 200 000 EUR (valorile din 2001);
8. constată cu îngrijorare că este posibilă o nouă creștere a costurilor și o nouă întârziere în realizarea proiectului ITER; observă că până în martie/aprilie 2020 întreprinderea comună a fost în măsură să respecte, în pofida unor întârzieri, termenele de livrare pentru diferitele componente în conformitate cu calendarul de execuție a „primei plasmă” la sfârșitul lui 2025, însă pandemia de COVID-19 a generat noi riscuri, care sunt analizate în prezent și care fac să nu se poată ști clar dacă se va respecta calendarul pentru „prima plasmă”; invită întreprinderea comună să informeze autoritatea care acordă descărcarea de gestiune cu privire la rezultatul actualizării scenariului de referință, prevăzută în noiembrie 2021; propune ca, atunci când revizuieste calendarul, organizația ITER să prevadă marje rezonabile, pentru a evita majorările succesive ale costului prevăzut al proiectului, pentru a evita amânarea datelor prevăzute pentru etapele operaționale și pentru a asigura o fiabilitate maximă a calendarului, ținând totodată seama de urmările situației sanitare care afectează întreaga lume; propune, în acest sens, o rezervă de până la 24 de luni și o marjă de 10-20 % din bugetul propus de Comisie;

Gestiunea bugetară și financiară

9. ia act de faptul că bugetul final disponibil pentru exercițiul financiar 2019 a cuprins credite de angajament în valoare de 729 708 445 EUR și credite de plată în valoare de 761 187 699 EUR; observă că ratele de utilizare a creditelor de angajament și a celor de plată au fost de 99,8 % și, respectiv, de 97,1 % (față de 98,4 % și 96,1 % în 2018);
10. constată, pe baza raportului Curtii, că bugetul 2019 pentru capitolul 3.4 (Alte cheltuieli operaționale) a crescut cu 85 % față de 2018, atingând suma de 7 372 404 EUR, această rubrică bugetară fiind utilizată pentru diverse categorii de cheltuieli; constată pe baza raportului Curtii că, pentru a asigura respectarea principiilor bugetare ale transparenței și specificității, ar trebui creat un capitol bugetar separat pentru fiecare categorie de cheltuieli; invită întreprinderea comună să își revizuiască liniile bugetare și metodele de raportare bugetară și să îi comunice autorității care acordă descărcarea de gestiune cum evoluează situația;
11. observă că 100 % din suma de 729 708 445 EUR disponibilă pentru credite de angajament a fost executată prin angajamente directe individuale (față de 98,4 % în 2018), ceea ce reprezintă o creștere de 1,6 %;
12. constată că, în 2019, rezultatul execuției bugetare a fost de 824 174 EUR (față de 1 316 734 EUR în 2018);
13. constată cu multă îngrijorare, pe baza raportului Curtii, că în cazul unei proceduri de achiziție din 2019 pentru atribuirea unui contract cu o valoare ridicată calendarele și termenele publicate inițial de întreprinderea comună au fost nerealiste, deoarece nu au ținut cont pe deplin nici de complexitatea procesului în sine (de exemplu, vizite la fața locului), nici de complexitatea contractului; constată, din răspunsul întreprinderii comune, că calendarul achizițiilor prevăzut a fost într-adevăr dificil, însă a respectat cerințele normative, și că întreprinderea comună a depus toate eforturile posibile pentru a garanta o concurență echitabilă și transparentă; constată, de asemenea, din raportul Curtii, în legătură cu procesul de evaluare, că într-un caz sarcina administrativă pentru a dovedi echivalența cu certificarea specifică, cerută în criteriile de selecție, este posibil să îi fi descurajat pe anumiți contractanți care dețineau certificări echivalente și ar fi dorit să depună oferte; ia act de răspunsul întreprinderii comune, care afirmă că cerința de certificare a fost impusă de cadrul normativ francez în domeniul nuclear pentru instalarea ITER, că s-a redus efectul negativ asupra concurenței deoarece s-a permis prezentarea unor certificări echivalente și că nu s-ar fi putut face o pre-evaluare a certificărilor potențial echivalente; invită întreprinderea comună să anticipeze și să își lanseze procedura de achiziții în mod diligent și realist, pentru a evita eventualele descoperiri de cont sau întârzieri, precum și pierderea de fonduri; invită întreprinderea comună să își planifice mai bine achizițiile publice, publicând calendare realiste de la bun început, dar și procesul de evaluare și negociere, precizând clar în documentele de licitație sfera acoperită de negocieri;

⁽²⁾ JO L 358, 16.12.2006, p. 62.

14. ia act de faptul că întreprinderea comună a realizat măsurile de remediere privind îmbunătățirea sistemului financiar și de control, cu scopul de a îmbunătăți transparența, și că noul sistem a fost evaluat de Curte în cadrul procesului de audit din 2019, confirmând că noul instrument informatic asigură cadrul necesar pentru gestiunea misiunilor și a repartizat costurile misiunilor în diferite capitole bugetare; ia act, de asemenea, de răspunsul întreprinderii comune privind faptul că va crea o linie bugetară specifică care va reflecta costurile aferente integrării resurselor externe, dar nu pe cele pentru alte cheltuieli operaționale de natură administrativă de la capitolul 3.4 (Alte cheltuieli operaționale), având în vedere că suma respectivă este foarte mică față de amplexarea cheltuielilor operaționale;

Performanța

15. constată, pe baza rezultatelor evaluării anuale, că grupul de evaluatori a ajuns la concluzia că nivelul practicilor de siguranță nucleară din cadrul întreprinderii comune nu este satisfăcător; constată și salută faptul că, în 2019, întreprinderea comună a publicat un nou plan de acțiune ca răspuns la noul raport de audit al structurii de audit intern privind gestionarea siguranței nucleare și că auditul privind contractele pentru fascicolul neutru se consideră realizat integral;
16. constată, pe baza raportului Curții, că în 2019 consiliul de conducere al întreprinderii comune a numit un grup ad-hoc pentru revizuirea sistemului de raportare și că grupul ad-hoc a propus introducerea unui nou sistem de gestionare bazat pe valoarea dobândită (EVM), aprobat de consiliul de conducere în aprilie 2019; constată însă cu îngrijorare că sistemul EVM propus nu ține seama de toate recomandările experților independenți și nu furnizează informații clare cu privire la progresele tehnice realizate în raport cu costurile suportate până la momentul respectiv în ceea ce privește ansamblul obligațiilor de realizare ale întreprinderii comune în legătură cu proiectul ITER; constată, pe baza raportului Curții, că, având în vedere importanța pe care o prezintă noul sistem EVM pentru monitorizarea performanței, este esențial ca întreprinderea comună să monitorizeze eficacitatea acestuia în etapa de punere în aplicare și să informeze consiliul de conducere de fiecare dată când apar probleme semnificative; subliniază că sistemul EVM este în conformitate cu cerințele Consiliului de administrație al întreprinderii comune, care este alcătuit din statele membre și care a desemnat un grup de lucru special pentru conceperea sistemului EVM în funcție de caracteristicile speciale ale întreprinderii comune; constată, pe baza răspunsului întreprinderii comune, că sistemul EVM a atins stadiul de stabilitate și reprezintă rezultatul unei interacțiuni intense cu grupul de experți ad-hoc responsabil cu planificarea multianuală („Grupul”); ia act de recomandarea Grupului, potrivit căreia nu se recomandă luarea unor măsuri EVM ca la carte din cauza particularităților întreprinderii comune și a efortului necesar pentru punerea lor în aplicare; în schimb, măsurile EVM ar trebui utilizate pentru a monitoriza performanța întreprinderii comune; constată, de asemenea, că întreprinderea comună consideră că nu mai sunt necesare măsuri suplimentare în acest sens, deoarece a respectat integral deciziile Grupului; felicită întreprinderea comună pentru că a adoptat un sistem mai consecvent de raportare a performanței proiectului, prin adoptarea unei broșuri de proiect; invită întreprinderea comună să extindă sistemul EVM incluzând criteriile utilizate pentru a analiza recomandările experților independenți și să garanteze accesul public la broșura proiectului;
17. constată că întreprinderea comună recurge la indicatori-cheie de performanță (ICP) în diverse proiecte și domenii de programare, precum și la indicatori tehnici și de altă natură, și asigură, împreună cu organizația ITER, menținerea scenariului de referință prin intermediul unor procese de control al schimbărilor; ia act de faptul că s-a mărit considerabil eficiența cu ajutorul proiectelor de optimizare, care au vizat durata procedurii de recrutare, durata procedurii de achiziții, precum și semnarea și plata contractelor; constată că întreprinderea comună a finalizat patru proiecte de îmbunătățire, și anume estimarea costurilor la finalizare, instrumentul privind devierile de la procedurile de achiziții, administrarea documentelor și reducerea întârzierilor; invită întreprinderea comună să ia măsuri suplimentare de calibrare a ICP pentru a măsura în mod optim atât rezultatele globale, cât și realizarea obiectivelor specifice proiectului;
18. solicită ca întreprinderea comună să-și revadă strategia de comunicare, pentru a garanta că părțile interesate vizate sunt la curent cu misiunea, activitățile și realizările acesteia;
19. ia act de faptul că organele de conducere au monitorizat îndeaproape evoluția și performanța proiectelor privind clădirile și recipientul cu vid, menținând proiectul privind clădirile în cadrul bugetului prevăzut și adoptând un plan de accelerare a performanței pentru proiectul privind recipientul cu vid; ia act, de asemenea, de noua strategie privind contractele pentru bobinele de câmp magnetic poloidal, pentru a crește performanța proiectului și a reduce riscurile;

Prevenirea și gestionarea conflictelor de interese și transparența

20. ia act de faptul că consiliul de conducere al întreprinderii comune a adoptat la sfârșitul lui 2019 o strategie actualizată privind combaterea fraudelor, precum și un plan de acțiune; constată, de asemenea, că a fost introdus un nou cadru de politică pentru gestionarea proceselor de activitate, care conține cartografierea completă a proceselor și un portofoliu complet al procedurilor de lucru; încurajează întreprinderea comună să-și înăsprească cadrul de etică prin revizuirea și îmbunătățirea măsurilor de prevenire a hărțuirii, fraudelor și conflictelor de interese, precum și a măsurilor de protecție a avertizorilor;

21. constată că Oficiul European de Luptă Antifraudă (OLAF) și responsabilul cu etica au coordonat și au elaborat strategia întreprinderii comune pentru combaterea fraudelor, inclusiv planul de acțiune pentru 2020-2023, care urmărește îmbunătățirea gestionării conflictelor de interese, îndeosebi în ceea ce privește selecția personalului și faza realizării contractelor, precum și plățile, care a fost adoptat de consiliul de conducere la sfârșitul lui 2019; observă că, în ceea ce privește declarațiile de interese, au fost elaborate noi acțiuni pentru 2020-2023 pe baza unei evaluări cuprinzătoare a riscurilor, care a fost realizată de responsabilul pentru riscuri împreună cu responsabilul pentru etică;
22. observă că, în acord cu politicile antifraudă adoptate, întreprinderea comună a publicat CV-urile și declarațiile de interese ale membrilor consiliului său de conducere; salută publicarea declarațiilor de interese ale membrilor consiliului de conducere al întreprinderii comune; unele declarații pot fi editate online, inclusiv numele; cere să se actualizeze declarațiile pentru a se remedia această problemă;

Personalul și recrutarea

23. ia act, pe baza raportului Curții, că printre domeniile vizate de către grupul de experți externi în evaluarea pe 2019 s-a aflat gestionarea resurselor umane și că au fost identificate o serie de probleme și riscuri la nivelul conducerii superioare și la nivelul culturii instituționale; constată din raportul Curții că această situație, dacă rămâne nesoluționată, ar putea afecta negativ performanța personalului întreprinderii comune; constată din răspunsul întreprinderii comune că conducerea ia măsuri prin introducerea unui program cuprinzător de perfecționare profesională a personalului de conducere, care include, printre alte măsuri recomandate de evaluatori, îndrumare și feedback la 360°; îndeamnă întreprinderea comună să adopte și să respecte cu strictețe recomandarea și să facă în așa fel încât să nu compromită performanțele întreprinderii comune, nici binele angajaților;
24. constată, pe baza raportului Curții, că din cauza restricțiilor existente la nivelul schemei de personal în ceea ce privește numărul de membri ai personalului statutar, întreprinderea comună recurge din ce în ce mai mult la resurse umane contractate sau internalizate, inclusiv pentru posturi care țin de competențele și responsabilitățile de bază ale întreprinderii comune (cum ar fi unitatea pentru securitate nucleară), aceste categorii de personal ridicându-se în 2019 la o cotă de aproximativ 62 % din personalul său statutar; constată din raportul Curții că direcția de resurse umane a întreprinderii comune nu dispune de informații actualizate privind numărul exact al acestor persoane, deoarece coordonarea lor este descentralizată la nivel de unitate și de direcție, și că această situație atrage după sine riscuri considerabile privind păstrarea competențelor esențiale, o incertitudine privind răspunderea, posibile litigii în justiție și eficiența redusă a personalului; observă, de asemenea, că costurile cu personalul internalizat sunt imputate la capitolul 3.4 (Alte cheltuieli operaționale), alături de diverse alte costuri operaționale, ceea ce contravine principiului bugetar al specificității și transparenței; constată din răspunsul întreprinderii comune că, începând cu bugetul pe 2021, capitolul 3.4 se va defalca, fiind creată o linie bugetară separată care va include costul resurselor externe internalizate; invită întreprinderea comună să își revizuiască și să își adapteze corespunzător politicile privind resursele umane, procedurile de recrutare și estimările de personal și bugetare; invită întreprinderea comună să raporteze fără întârziere Comisiei și Oficiului European pentru Selecția Personalului orice dificultăți potențiale identificate, pentru a remedia situația și a evita deficitul de personal și întârzierile; subliniază că întreprinderea comună trebuie să ia în considerare potențialele riscuri pentru securitate și reputație pe care le pot genera externalizarea și apelarea excesivă la furnizori externi;
25. constată că, la sfârșitul anului 2019, în structura personalului F4E figurau 159 de femei și 279 de bărbați, bărbații ocupând majoritatea posturilor în două din cele trei categorii de personal, iar în rândul agenților contractuali ai Uniunii personalul feminin ocupa o proporție de peste 50 %; constată, de asemenea, că în rândul personalului întreprinderii comune erau reprezentate 22 de state membre, că majoritatea personalului provenea din trei state membre și că din alte patru state membre provenea câte un membru al personalului; îndeamnă întreprinderea comună să asigure o reprezentare de gen și geografică echilibrată, dar este conștient de faptul că acest lucru depinde de persoanele care răspund la anunțurile de posturi vacante sau la cererile de exprimare a interesului.
26. constată, pe baza răspunsului întreprinderii comune, că plafoanele bugetare pentru personalul statutar prevăzut în schema de personal se află cu mult sub nivelul de care are nevoie proiectul ITER și că diversele măsuri prevăzute în cadrul programului de gestionare a riscurilor inițiat în aprilie 2020 tratează aspectele menționate de Curte și instituie măsuri de protecție; observă însă că analiza cost-beneficiu și analiza comparativă, care au fost solicitate de către comitetul administrativ și de conducere pentru noiembrie 2020, vor permite totodată desfășurarea unor discuții cu privire la utilizarea de către întreprinderea comună a resurselor externe și cu privire la cerințele statutare; observă, de asemenea, că întreprinderea comună a luat măsuri pentru îmbunătățirea procedurilor de selecție a personalului, îmbunătățind respectarea cerințelor și calitatea recrutărilor și reducând sarcina administrativă și perioada de pregătire, și că aceste măsuri au fost consolidate în cadrul procedurilor standard revizuite pentru selecția internă și externă a personalului, adoptate în ianuarie 2020;

27. ia act de faptul că întreprinderea comună a elaborat și a adoptat în 2019 propriul sistem de gestiune a sănătății și siguranței, pentru a proteja sănătatea ocupațională, pe baza Directivei 89/391/CEE a Consiliului ⁽³⁾;

Controlul intern

28. consideră o veste bună faptul că consiliul de conducere al întreprinderii comune a adoptat în 2019 o versiune actualizată a strategiei sale privind controlul intern, care urmărește să le dea directorului F4E și părților interesate externe asigurări rezonabile privind situația controlului intern la întreprinderea comună, strategia fiind structurată pe cele trei linii de acțiune principale ale Institutului Auditorilor Interni și combinând sistemul de asigurare a calității pentru ITER cu cadrul de control intern al Comisiei; observă că întreprinderea comună are un sistem de gestionare a riscurilor la nivelul instituției și la nivel de proiect, bazat pe sistemul său de gestiune integrată și pe standardele de gestiune și de control intern; reține că evaluarea globală a sistemului de gestiune integrată a constatat că, în general, sistemul este eficace, fiind necesare unele îmbunătățiri; constată că îmbunătățirea cadrului de control intern depinde de claritatea indicatorilor-cheie de performanță utilizați pentru a monitoriza eficacitatea activităților de control stabilite; ia act de faptul că majoritatea întreprinderilor comune au adoptat noul cadru de control intern al Comisiei;
29. observă că, în 2019, întreprinderea comună a închis două audituri ex-post privind granturile și că două alte audituri se află în curs; observă că granturile reprezintă o parte minimă a bugetului de funcționare și că, în 2019, creditele de angajament ale întreprinderii comune aferente granturilor au reprezentat numai 0,13 % din totalul creditelor de angajament pentru funcționare; invită întreprinderea comună să organizeze audituri ex-post privind utilizarea unor mijloace bugetare mai semnificative;
30. ia act de răspunsul întreprinderii comune privind faptul că recunoaște importanța unei comunicări eficace și că are o politică clară privind comunicarea externă, în care sunt stabilite prioritățile, obiectivele și rezultatele preconizate esențiale;

Achizițiile pentru activitățile operaționale și granturile

31. constată că, în cursul exercițiului 2019, au fost lansate 43 de proceduri de achiziții publice pentru activitățile operaționale, au fost atribuite 74 de contracte de achiziții publice pentru activitățile operaționale și au fost semnate 75 de contracte.

⁽³⁾ Directiva 89/391/CEE a Consiliului din 12 iunie 1989 privind punerea în aplicare de măsuri pentru promovarea îmbunătățirii securității și a sănătății lucrătorilor la locul de muncă (JO L 183, 29.6.1989, p. 1).